

تازه‌های اطلاع‌رسانی و مهارت‌های اطلاع‌یابی

• مصطفی جبارپور
کاردان رشته چاپ و نشر

کتاب لاتین، ۱۷۰ عنوان مجله فارسی و ۲۹ عنوان مجله لاتین می‌باشد. رسالت و هدف عمده کتابخانه مرکزی پیشبرد امر آموزش و پژوهش و فراهم آوردن امکان دسترسی استفاده‌کنندگان از کتابخانه به منابع اطلاعات مورد نیاز، ارائه خدمات فنی (فهرست‌نویسی، سازماندهی و نمایه‌سازی، پایان‌نامه‌های دانشگاه برای کلیه کتابخانه‌های دانشکده‌ای)، سرویس امانت، برگزاری همایش‌ها و نمایشگاه‌ها، خدمات مرجع، خدمات مشاوره در زمینه مسائل حرفه‌ای کتابداری و اطلاع‌رسانی و اطلاع‌یابی، دسترسی به بانک‌های اطلاعاتی در ۳۵ پایگاه اطلاعات علمی از طریق شبکه کتابخانه از دو راه (بسته DILS، دیسک‌های نوری)، خدمات ویژه (سفارش مقاله از داخل و خارج از کشور، اجرای طرح‌های الغدیر: عضویت فراگیر کتابخانه‌ها، برگزاری بازدیدهای کوتاه آموزشی برای دانشجویان ورودی جدید) از دیگر وظایف خدمات‌رسانی این کتابخانه می‌باشد.

نشریه دو ماهنامه تازه‌های اطلاع‌رسانی و مهارت‌های اطلاع‌یابی
هدف از انتشار

این نشریه با هدف برآوردن نیازهای اطلاعاتی متخصصان و محققان و توسعه مهارت‌های سواد اطلاعاتی دانشجویان و به منظور آگاه کردن نیازمندان به انواع خدمات، راه‌های اطلاع‌یابی، ابزارهای جست‌وجوی اطلاعات و انواع منابع اطلاعاتی توسط مرکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه مرکزی منتشر می‌شود. از اهداف دیگر انتشار این نشریه، ارائه نظریه‌ها، راهکارها، بررسی دانش‌های جدید فناوری اطلاعات و ارتباطات در جهت تقویت سواد اطلاعاتی، تبادل اطلاعات علمی مورد استفاده اعضای هیأت علمی دانشگاه فردوسی، جامعه پژوهشگران، کتابداران و دانش‌ورزان بوده که به صورت آموزشی

امروزه اطلاعات درون مایه اصلی برای پیشرفت آموزش و پژوهش بشمار می‌رود، بنابراین ضروری است اطلاعات مورد نیاز و راه‌های دسترسی به آن برای مؤسساتی که با آموزش و پرورش سروکار دارند فراهم شود. معرفی منابع اطلاعاتی و شناسایی راه‌های دستیابی به آن‌ها و همچنین آموزش فنون دستیابی به اصطلاحات از دیگر رسالت‌های یک سازمان آموزشی بشمار می‌رود، امروزه نشریات ادواری بسیاری به صورت چاپی و الکترونیکی در زمینه‌های مختلف علوم منتشر می‌شود که شناخت و دستیابی به آن‌ها برای دست‌اندرکاران آموزش ضروری است.

در این راستا کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه فردوسی مشهد اقدام به انتشار نشریه تازه‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی و اطلاع‌یابی نمود. این نوشته معرفی گونه‌ای است برای این نشریه که از تیرماه ۱۳۷۹ منتشر می‌شود.

مرکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد این کتابخانه یکی از شانزده کتابخانه‌ای می‌باشد که دانشگاه فردوسی مشهد آن را پوشش می‌دهد و نقش کتابخانه مادر را ایفا می‌کند. این کتابخانه در سال ۱۳۵۰ به نام کتابخانه مرکزی در ساختمان کوچکی در مقابل دانشگاه ادبیات واقع در مطهری شمالی فعالیت خود را آغاز کرد. یک سال بعد به ساختمانی به مطهری جنوبی و پس از مدت کوتاهی به ساختمانی در پردیس دانشگاه که برای انجام تمرینات ورزشی ساخته شده بود، منتقل شد. با توجه به احساس نیاز به فضای بیشتر، باعث شد که این کتابخانه پس از نقل مکان به پردیس تا به حال چهار بار گسترش فضا دهد و در حال حاضر پس از آخرین تغییرات در تابستان ۱۳۸۳ به ۲۴۰۰ متر مربع برسد.

این کتابخانه شامل ۳۲۰۳۵ جلد کتاب فارسی، ۱۲۶۱۶ جلد

و کاربردی است. از ویژگی‌های این نشریه می‌توان ارائه مقالات جامع، کاربردی توسط اساتید فن اشاره نمود که این مقالات کار محققان و دانش‌ورزان را به جهت به روز بودن، جامع بودن و صحت اطلاعات آن سهل‌تر می‌کند.

مقاله‌های ارائه شده در این نشریه بیشتر مربوط به راهکارهای اطلاع‌رسانی از جمله در زمینه ارتقای کیفیت آموزشی، سواد اطلاعاتی، مفاهیم و استانداردها می‌باشد که راهنمایی‌های لازم در زمینه اینکه چگونه اطلاعات مفید از غیر مفید تشخیص داده شود و نحوه بازیابی منابع اطلاعاتی از طریق سیستم رایانه‌ای کتابخانه و همچنین نمونه‌هایی از منابع و سایت‌های مختلف را ذکر می‌کند.

ضرورت انتشار

کلیه فعالیت‌هایی که در هر کتابخانه صورت می‌گیرد و تمام بودجه‌ای که صرف این فعالیت‌ها می‌شود برای ارائه خدمات اطلاع‌رسانی به استفاده‌کنندگان کتابخانه است. یکی از راهکارهای اساسی برای افزایش کارایی خدمات اطلاع‌رسانی، آگاه کردن نیازمندان نسبت به انواع خدمات، راه‌های اطلاع‌یابی، ابزارهای جست‌وجوی اطلاعات و انواع منابع اطلاعاتی است، به همین جهت ضرورت انتشار این نشریه احساس شد.

آگاهی از تحولات جدید اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات نقش مهمی در ارتقای کیفیت آموزشی و پژوهش در دانشگاه‌ها دارد. بدین لحاظ ضروری بود که اعضای هیأت علمی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی با امکانات جدید کتابخانه‌های دانشگاه و شیوه استفاده از این امکانات آشنا شوند تا از این طریق بتوان به فرآیند اطلاع‌یابی و نیازهای اطلاعاتی محققان و متخصصان پاسخ مناسب داد و بسترهای مورد نیاز را برای شناسایی و دسترسی به اطلاعات مرتبط فراهم ساخت.

سابقه انتشاراتی نشریه تازه‌های اطلاع‌رسانی و مهارت‌های اطلاع‌یابی نشریه تازه‌های اطلاع‌رسانی و مهارت‌های اطلاع‌یابی، زیر نظر کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه فردوسی مشهد و با مسؤولیت سرکار خانم دکتر مهری پریخ (استاد گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی)، زیر نظر جناب آقای دکتر رحمت‌الله فتاحی (استاد یار گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی) و با مدیریت داخلی، آقای سهراب درویش (کارشناس کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد) آغاز به کار کرده و تا به امروز که مسؤولیت این نشریه با سرکار خانم فرزانه فرجامی (سرپرست مرکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه مرکزی فردوسی

انتشاراتی، ۵۴٪ از پاسخ‌دهندگان، وضع کنونی یعنی دو ماه یک بار را تأیید نمودند، ۴۳٪ با این فاصله انتشاراتی موافق نبودند و ۱۲٪ نظری نداشتند. از ۴۳٪ ناموافق، ۲۸٪ انتشار هر ماه، ۴٪ در پانزده روز یکبار و ۱٪ هفتگی را پیشنهاد کردند.

از جمع‌بندی کلی نظرات پاسخ‌دهندگان می‌توان به این نتیجه رسید که کمیت و کیفیت اطلاعات مناسب است و نیازهای استفاده‌کنندگان در این نشریه در نظر گرفته شده است.

سیاست انتشار الکترونیکی نشریه

با توجه به ظهور شبکه جهان گسترده و رشد روز افزون و فرآیندان در تمامی جهات از جمله نشر الکترونیک، نشریه تازه‌های اطلاع‌رسانی و اطلاع‌یابی بر روی این شبکه قرار گرفت که این خود مزایای بی‌شماری از جمله، سرعت بخشیدن به فرآیند اطلاعات، صرفه‌جویی در هزینه‌های چاپ، عدم نیاز به ارسال نشریات از طریق پست، سهولت استفاده و ذخیره‌سازی اطلاعات و دسترسی پیوسته و پایگاه‌های اطلاعاتی معرفی شده در نشریات و امکان روزآمدسازی نشریه را دارا بوده و این کار به نوبه خود باعث سهولت دسترسی به اطلاعات الکترونیکی توسط محققان و متخصصانی است که امکان دسترسی به نشریه فوق را به لحاظ چلپی نداشته‌اند.

نشانی الکترونیکی نشریه: <http://c-library.um.ac.ir>

سخن آخر اینکه با تمام تلاشی که صورت گرفته و می‌گیرد تا نیازهای جامعه پژوهشگران، کتابداران و دانش‌ورزان برآورده شود، ولی با نشر این نشریه و از این دست نشریات همچنان بعلت گسترش بسیار زیاد اطلاعات، این نیاز بیشتر از این احساس می‌شود، امید است که این حرکت همچنان ادامه پیدا کرده و گسترش یابد.

مشهد) و به سردبیری سرکار خانم زهره عباسی (کارشناس ارشد مرکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه مرکزی دانشگاه مشهد) و با مدیریت داخلی آقای سهراب درویش (کارشناس کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد) به فعالیت خود ادامه می‌دهد.

نخستین شماره آن در تیر ماه سال ۱۳۷۹ منتشر شده و هم‌اینک ۲۰ شماره از این نشریه منتشر شده است و انتشار آن به طور منظم ادامه دارد.

این نشریه در راستای پاسخگویی به نیازهای تخصصی جامعه کتابداران و اطلاع‌رسانان، اقدام به انتشار ویژه‌نامه‌های تخصصی نموده که ویژه‌نامه هفته کتاب از آن جمله است و چند شماره از آن منتشر گردیده که بوسیله آن تلاش داشته است تا تصویری از وضعیت کتاب و دسترسی به آن در شرایط کنونی را به دانشوران و علاقه‌مندان ارائه دهد.

ارزیابی نشریه از نگاه استفاده‌کنندگان

نتیجه یک نظرسنجی که از لحاظ میزان تأثیر مطالب این نشریه بر دانش و مهارت‌های اطلاع‌یابی جامعه استفاده‌کننده، کیفیت و کمیت اطلاعات و فاصله زمانی انتشار آن‌ها انجام گرفت (شماره ۶، تیرماه ۱۳۸۰)، نشان داد که در مجموع درصد بالایی از پاسخ‌دهندگان از کیفیت محتوا راضی هستند. در این رابطه در جمع در مورد کیفیت محتوا ۹۶٪ معتقدند که محتوا در افزایش مهارت - های اطلاع‌یابی آنان کمک می‌کند، ۹۵٪ اظهار داشتند که مطالعه نشریه به دانش و اطلاعات آنان در مورد اینترنت می‌افزاید و ۷۸٪ نیز اشاره نمودند که اطلاعات منتشر شده با نیازهای آنان تناسب دارد. ۸۹٪ از همکاران اظهار داشته‌اند که مطالعه نشریه را به همکاران خود و ۸۴٪ به دانشجویان تحصیلات تکمیلی توصیه می‌کنند و از نظر کمیت مطالب نشریه، ۷۳٪ از پاسخ‌دهندگان مطالب هر شماره را کافی و مناسب دانستند و در مورد فاصله